Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

Medens de kæmper

915. h. 2895a

VERDENSKRIGEN 1914-18

8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130019386334

0765

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

MEDENS DE KÆMPER–

DANSKE (SØNDERJYDSKE), FRANSKE, TYSKE OG ENGELSKE SOLDATER-BREVE M. M. OM VERDENSKRIGEN

SAMLEDE AF

J. I. KRONSTRØM

KØBENHAVN

UGEBLADET »HJEMMET«S FORLAG

1915

EGMONT H. PETERSENS
KGL. HOF-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

FORORD

Hvad er Krig?

Svaret herpaa vil naturligvis lyde højst forskelligt. Det er maaske et af de Spørgsmaal, hvorom det i særlig Grad gælder, at det sete afhænger af Øjnene, der ser. Derfor har Øjenvidners Beretning om Krigen saa stor Interesse. De Mænd, der selv er med i det vældige Sammenstød mellem Europas Stormagter, er en Slags Kronvidner, og deres Vidnesbyrd har Krav paa at blive hørt med udelt Opmærksomhed.

Den Samling Breve, som herved udsendes, er kun lille; men om alle disse Breve gælder det, at de i høj Grad bærer Paalidelighedens Præg — hvad der fremgaar klart af deres Indhold og Form. De er skrevne af Mænd, der selv har været med, mange Gange hvor det er gaaet hedest til. Dels af Hensyn til Censuren i de krigsførende Lande, dels af private Hensyn kan Afsendernes Navne her kun nævnes i ganske enkelte Tilfælde. Men dette er for saa vidt af mindre Betydning. Hovedsagen er jo dog, at Læseren gennem Brevene faar et Indtryk af, hvorledes Mennesker af forskellig Nationalitet tænker og føler, medens de kæmper. Jeg har søgt — ganske upartisk — at samle et lille Udvalg af Breve, der er skrevet af Øjenvidner og bærer Tilforladelighedens Præg, selv om de mangler den øvede Skribents flydende Stil og maleriske Gengivelse af det sete.

Dette er ikke Roman, men Virkelighed.

Her er da Stof til Eftertanke. Først hører vi Sønderjydernes Beretninger om Krigen. For dem har Krigen sikkert været en svær Prøvelse. Med stor Tapperhed har de kæmpet mod en Fjende, som de selv ikke havde noget Udestaaende med. De har ofret Liv og Blod i en Krig, der er den største og mest grufulde, Verdenshistorien kender. Intet Under, at de længes efter Hjemmet og udtaler en skarp Fordømmelse af »Krigens onde Dæmon«, der volder saa megen Elendighed overalt.

Anderledes stiller Sagen sig for Franskmændene.

Den franske Nation kæmper for et Land, som er dens Stolthed og Lykke. Naar den franske Officer skriver om Krigen, er det med den Bevidsthed, at han kæmper for en retfærdig Sag. Og vi ser, hvorledes der er i Færd med at rejse sig et helt nyt Frankrig, som er vidt forskelligt fra det Letsindighedens og Gøglets Frankrig, vi kender saa godt fra Bøger og Blade — et stærkt og offervilligt Frankrig, som er sig sit moralske Ansvar bevidst.

Ogsaa Tyskerne har lært Sammenholdets Betydning af Krigen. Det fremgaar bl. a. af Brevet fra en tysk Arbejder til hans Fagforening. Det er netop særlig interessant at høre Udtalelser fra tyske Arbejdere. De viser os, hvorledes Stemningen er indenfor den vældige Arbejderbefolkning. Men vi hører ogsaa om Krigens Gru, om de Lidelser, Soldaterne maa gennemgaa, og om Livet i Skyttegravene, som det i Virkeligheden er. Endelig læser vi et Brev fra en Elsasser, der er tysk Soldat, og som søger at stramme sig selv og andre op med drastiske Tilraab, der klinger som Kommando-Ord.

Da der allerede er udkommet en større Samling engelske Breve fra Fronten i dansk Oversættelse, har jeg kun taget nogle faa engelske Breve med. Men ogsaa disse Eksempler vil forhaabentlig være tilstrækkelige til at vise, hvorledes man i England ser paa Situationen. Særlig karakteristisk forekommer den engelske Fagforeningsmands Udtalelser mig at være. Mr. Robert Young er en meget anset og indflydelsesrig Mand. Han er Sekretær for et af Storbritanniens vældigste Fagforbund, og hans Udtalelse har derfor stor Betydning. Hans Standpunkt kan ved første Øjekast synes barokt. Han vil bekæmpe Krigen med — Krig. Men at han er en oprigtig Ven af Freden er sikkert nok.

Fred — ja, det er vel, hvad alle de, der kæmper og lider, længes efter. Og det gør vel til syvende og sidst ogsaa alle vi andre, som nu i et Aars Tid med Forundring og Gru har læst og hørt om, hvorledes Mennesker myrdes, Byer ødelægges og Kulturens Storværker sønderslaas af de pansrede Næver. . .

J. I. Kronstrøm.

Danske Breve.

En Sønderjyde fortæller om de blodige Kampe.

Den unge Sønderjyde er for Tiden tysk Soldat og gør Tjeneste paa Vestfronten. Herfra skriver han til sine Forældre:

M., den 6. Juni 1915. Skrevet om Aften.

Mine kære Forældre!

Det gik, som jeg tænkte tidlig i Morges: Vi fik en svær Dag. Blodet har flydt i Strømme her ved M. i Dag. Jeg er, Gud ske Lov, uskadt endnu; vort Kompagni har mistet fire Nordslesvigere. En Artilleriild som den, vi har haft i Dag, har jeg endnu ikke været Vidne til, saa længe jeg har været ved Fronten. Vi maatte først gaa tilbage og tabte 2 Linjer Skyttegrave. Det var ved Regiment Nr...., det har haft svære Tab. Mit Regiment ligger endnu i sin gamle Stilling, men vi slap ogsaa for Hovedangrebet, som førtes mod Regiment Nr....; de kunde knap holde sig. Det er hovedsagelig Zouaver og Indere, der har stormet, og de arme Mennesker ligger nu i Tusindvis døde og lemlæstede paa Slagmarken. Efter mit Skøn har vi ikke haft saa mange Tab som Franskmændene. I Nat kommer der Forstærkning til mit Kompagni. Vi skal angribe igen i Nat for at erobre de tabte Skyttegrave tilbage.... Batailloner og ....Kompagnier friske Tropper er under Vejs for at hjælpe os at gribe ind i Ilden. Hvem véd, hvordan det vil gaa?

Men at det vil blive haardt og koste meget Blod, véd jeg.

De fire Nordslesvigere, vi har mistet i Dag, er: Volgaard fra Sild er død (han talte ret godt Dansk). Han var først bleven let saaret i Rusland. Simonsen fra Haderslevegnen blev haardt saaret for anden Gang. Det er kun en halv Snes Dage siden, han kom til os fra Lazarettet. Chr. Christensen fra Hørup-hav, som er gift, blev let saaret. For fire Nætter siden fik han et Strejfskud ved en Minesplint. Den fjerde er en Underofficer Thomsen, som er haardt saaret. I Gaar begravede han sin egen Broder, der var Artillerirekrut og befandt sig ved Artilleriet i M. Han var nylig kommen her til Fronten. En Fuldtræffer var slaaet ned i hans Batteri, og han blev dræbt paa Stedet. Det er et haardt Slag for deres gamle Moder, som er en fattig Enke og kun har disse to Sønner.

Chr. Christensen fra Holm og jeg befinder os endnu uskadte, men vi maa jo være forberedte paa det værste. Vi er begge rolige og fattede, hvad der saa end sker, og vi vil efter bedste Evne staa hinanden bi.

Eders *Hans.*

Før det gaar løs. (Fra Samme).

Skyttegraven ved M., den 8. Juni 1915. Aften.

Mine kære Forældre!

Endnu har vi ikke kunnet erobre vore tabte Skyttegrave tilbage igen. Forrige Nat har vi imidlertid som Forstærkning faaet en hel Del svært Artilleri her til M. Det har i Eftermiddag beskudt vor af Fransk-

mændene besatte Skyttegrav. Det franske Artilleri har saa igen overdænget os med Granater. Vi har nu faaet megen Forstærkning, en Del af disse Tropper er, saa vidt jeg véd, kommen fra A. I Morgen Aften gaar Stormen løs paany. Vi skal ikke blot erobre vor egen Skyttegrav tilbage, men ogsaa den franske, og vi skal paa hele Linjen rykke frem til Ai...., hvis det da lykkes os. Det er baade Franskmænd, Englændere, Zouaver og Indere, der her kæmper imod os. Vi kan se det af de Døde, Fjenden efterlader paa Valpladsen. Meget Blod har det kostet her ved M. Hvor Kampen har raset, er vore Løbegrave fyldte til øverste Rand med Lig af Zouaver. Ogsaa vi har selvfølgelig haft meget svære Tab.

I Nat har jeg ingen Søvn faaet. Jeg har hele Natten arbejdet med Geværet i den ene, Spaden og Øksen i den anden Haand.

Vi er nemlig i Færd med at grave en Reserve-Skyttegrav med gode, bombesikre Dækninger, hvorhen vi kan søge, hvis Franskmændene skulde finde paa at kaste os ud af vor forreste Grav.

Det er en rigtig køn Aften nu med Tordenluft. For Øjeblikket tæller jeg fire Flyvere, der krydser over vore Skyttegrave. Det er ikke noget godt Tegn.

Granater og Shrapnels farer endnu hvæsende og hylende gennem Luften og forstyrrer helt den søde Aftenfred. Det er Artilleriet, som gensidig beskyder hinanden. I Nat faar jeg det godt. Jeg skal kun arbejde fra Klokken 10 til 12, saa kan jeg sove til Klokken 5½ i Morgen. Da skal jeg hente Mad til min Gruppe fra Feltkøkkenet. Hvad mon Dagen i Morgen vil bringe?

Eders *Hans.*

Fra Samme.

M., den 9. Juni. Eftermiddag.

Kære Forældre!

Det kom anderledes i Nat, end jeg havde tænkt. Næppe havde jeg lagt mig til at sove, før jeg igen blev vækket af en øredøvende Larm. Klokken var vel henad 10½. Det var Franskmændene, der igen forsøgte at bryde igennem vor Stilling et Stykke til højre. Artilleriet skød helt forfærdeligt. Omsider kom der baade Artilleri- og Infanteriskydning i Gang over hele Linjen. Mit Kompagni blev gjort klar til Fægtning. Vi stod i Graven og ventede paa, at Franskmændene skulde komme, men ingen lod sig se. Vor Skyttegrav blev ret stærkt beskudt, men mærkeligt nok kom ingen til Skade. Vort Artilleri beskød ogsaa den franske Grav lige overfor os. Den maa have været ret stærkt besat, og mange er bleven saaret, thi vi kunde tydeligt høre, hvorledes de Saarede jamrede og klagede sig ovre i den fjendtlige Skyttegrav.

Da Klokken var omkring ved 1½, sagtnede Skydningen noget. Der kom saa Ordre til, at 1 Mand af hver Gruppe skulde ned til M. for at hente Brød til Kompagniet. Da jeg ingen Vagt havde i Nat, var det selvfølgelig mig, der maatte af Sted.

I M. fik jeg 30 Brød læsset paa Nakken, og nu gik det igen op i Skyttegraven; da jeg ankom der, var der ikke en tør Trevl paa mig mere, saadan svedte jeg. Klokken var nu bleven 2½, og først nu kunde jeg lægge mig til Hvile og sove til Klokken 5½.

Hele Dagen indtil nu har det været stille. Næsten ikke et Skud falder der; men det er: „Die Stille

vor dem Sturm". I Nat begynder vi en stærk Offensiv. Ved Mørkets Frembrud skal Skydningen nok begynde for fuld Kraft. Jeg tvivler ikke om, at Franskmændene bliver kastede tilbage, saa mange Forstærkningstropper som vi har faaet. Men det vil koste meget Blod. Forhaabentlig faar jeg Lov til ogsaa at overleve denne Nat uskadt. Jeg er ikke meget ængstelig. Jeg tænker paa det lille Vers, der er mit Valgsprog:

»Stol paa Gud,
om det end ser broget ud,
om saa hele Verden slipper,
vi kan klare alle Klipper,
blot Vorherre selv er Skipper,
og vi ærlig holde ud«.

Ja, jeg skal nok holde ud, saa længe mine Kræfter da rækker, og ikke en Klagelyd skal komme over mine Læber, jeg skal med Ære bære min Skæbne.

Eders *Hans.*

Længsel efter Hjemmet.

Chr. X. . . fra Aabenraa i Sønderjylland skriver fra Fronten i Frankrig hjem til en Ven:

Les E. . . 30. April 1915.

. . . Længslen efter at komme hjem bliver selvfølgelig stærkere, for hver Dag der gaar, især er det naturligvis Landmændene, der gerne vil hjem. Men vi andre synes ogsaa, at vi kunde nyde Foraaret langt bedre hjemme. Men hvad skal man gøre ved den Ting, Verden skal jo gaa sin Gang.

Nu maa jeg vist fortælle lidt om, hvordan det gaar ved mit nye Kompagni. En Eftermiddag i Skyt-

tegraven fik jeg pludselig Ordre til at pakke mine Sager sammen, da jeg skulde til C. til det nydannede Kompagni. Vor Kompagnifører, Overløjtnant T. fra Flensborg udtalte sin Beklagelse over, at jeg skulde bort fra mit gamle Kompagni, men de havde holdt Raadslagning, og saa havde de trukket Lod, og desuden kunde jeg vel lettest finde mig til Rette i de nye Forhold. Naa, jeg kom paa den Maade tre Dage før ud af Skyttegraven. Saa gjorde jeg først Tjeneste med i Fronten igen, men blev nogle Dage efter kommanderet til at være Furérunderofficer. Som saadan gør jeg nu ingen Tjeneste med i Fronten, naar vi ligger i C. I L. gaar jeg heller ikke med i Skyttegraven, men ligger i Udkanten af Byen ved Køkkenet. Det befinder sig i en Hulvej og er nogenlunde dækket mod fjendtlig Ild. Da vort Artilleri staar paa Højen bag ved, faa vi megen Artilleriild over os, og det hænder ogsaa, at Splinter og Granatstumper flyver rundt i Hulvejen. Men indtil nu er der ikke passeret noget der, udover at en Soldat, sidst da vort Kompagni hentede Kaffe, fik sit Kogekar gennemboret, mens det stod ved Siden af ham.

Da vor Lejlighed kun bestaar af en Bræddehytte, der ingen Dækning byder mod Flyvere osv., vil vi nu til at grave os ind i Bjærget, op til hvilket Hytten staar, saa vi kan føle os saa trygge, som det under disse Omstændigheder er muligt. Det er jo langt bedre her end ude i Skyttegraven, og der skal stort Uheld til at blive ramt. Men Skydningen falder En paa Nerverne, ikke mindst den fra vort eget Artilleri, der staar lige bag os. Det første Skud kommer altid uforvarende og faar os til at fare sammen; bag efter er vi forberedt derpaa. *Chr.*

I Bajonetkamp.

Feltbrev fra en Flensborger. Juni 1915.

Det var om Morgenen den 6. Juni. Solen skinnede klart. Kanonerne tordnede, og Projektilerne slog bestandig ind i vor Grav, 4—5 Granater i hvert Sekund. En saadan Artilleriild havde vi haft fem Dage i Forvejen fra Morgen til Aften, og Franskmændene havde skudt hele Graven sammen. Du har vel hørt, at jeg allerede var begravet i mit Opholdsrum, men at vi tre Mand gravede os selv ud igen.

Klokken blev 9. Ilden syntes at være bleven noget svagere. Da vi skulde afløses af et andet Kompagni, som allerede var kommet, vilde jeg fjerne mig. Mens jeg var undervejs, kom jeg i Tanker om, at jeg havde glemt mine Støvler. Hurtigt løb jeg tilbage igen; men da jeg naaede Graven, var Zouaverne allerede i den.

Der var ikke mere Tale om at skyde. Hurtigt drejede jeg mit Gevær om og slog med Kolben. De blev mig imidlertid for mange; 5—6 Mand fo'r løs paa mig, og jeg maatte flygte efter at have slaaet et Par ned. Det lykkedes mig ogsaa at slippe bort sammen med en Stabssergent og tre Mand. Da vi kom op fra Graven, kom en gammel Landeværnsmand løbende, som havde været begravet i et Opholdsrum, og fortalte, at nogle flere var begravede. Jeg og nogle andre ilede hurtigt til Hjælp, og det lykkedes os at faa endnu en Mand ud, som jeg førte til Sanitetsmandskabet.

Da jeg igen ankom hos mine Kammerater, kom der Ordre fra en Kompagnifører: Alle op paa Højen foran os! Bajonetten blev sat paa, og saa gik det i Storm op paa Højen. Her faldt Føreren med et

Skud i Hovedet og mangen Kammerat. Jeg var anbragt paa højre Fløj og kom saa i Stillingen hos 3. Kompagni, hvor der endnu ingen Fjende var at se. Men det varede ikke længe, saa saa' vi Fjenden komme ud af Graven. De blev skudte ned, som de kom ud. Om Aftenen kom jeg ud igen og fulgte med Stabssergenten med en Sæk Patroner. Saa kom 85'-erne os til Hjælp, og saa gik det fremad.

Dagen efter blev jeg saaret af en Granat.

C.

Krigens onde Dæmon.

Brev fra en Sønderjyde, der gør Tjeneste som tysk Soldat i Galizien. — Brevet er skrevet til »Heimdal« i Aabenraa.

11. Juni 1915.

. . . Allerførst vil jeg beskrive en Rejse gennem Karpaterne fra Byen Huszt i Ungarn gennem Wyszkow-Passet. Vi brød op om Morgenen tidlig Klokken tre fra førstnævnte By i store Fragtbiler. Turen gik mod Nordøst langs temmelig høje Bjærge gennem en Dalsænkning til Byen Isar. Denne By er beboet af Rutenere. Mændene gaar i hvide Hørgarns Benklæder med Skjorten ovenover og en Faareskindsvams paa Overkroppen og lange Støvler paa Benene. Kvinderne gaar barbenede og i hvide Nationaldragter, rigt smykkede med udsyede Borter og Figurer paa Ærmerne, med Perler om Halsen og pæne Haarprydelser. Det er kønne, kraftige Kvinder. De maa altid gøre Arbejdet, da Mændene er meget for dovne dertil. Ingen Sinde ser man Mænd bære Byrder, hvorimod Børn og især Kvinder altid

bærer dem. Manden ryger sin Rutenerpibe saa flegmatisk, som var alt andet i Verden ham ligegyldigt.

Ved Isar kom vi først rigtigt ind i Bjergene og kørte der gennem Nagy-Ag-Dalen, hvor igennem Nagy-Ag, en Kildeflod til Theiss, strømmer, videre til Økørmezo, Toronja og Wyszkow. Hele denne Egn er en eneste stor Valplads. Der inde mellem de høje smukke Bjerge har der i lange Tider raset en frygtelig Kamp. Menneskehaand kan umuligt danne slige Fæstninger som de, der her af Naturens vældige Haand er dannede paa Jordens Overflade. Hvorledes har det været muligt at kaste en Modstander ud af disse?

Vi rejste til Fods fra sidstnævnte By. Det gik stadig højere og højere op. Byerne der omkring er alle jævnede med Jorden og ligger i Grusdynger. Bjergene naar ca. 2000 Meter over Havspejlet. De er gennemskaarne af Infanteriets Skyttegrave og oprodede af Artilleriets store Granater. Alt er bevokset med mægtige Graner og Fyrretræer, der paa store Strækninger er som mejede ned af Granaterne. Det ser koldt og forrevet ud. Ellers gør de høje Bjerge et tiltalende Indtryk, man ser ingen Steder nøgne Klippekegler. Kun langs Floderne kan man støde paa stejle Sandstensskrænter, saa bratte som en Mur og i Lag, som var det kolossale Stensætninger fra gamle Borgruiner. Ellers er selv de højeste Tinder bevoksede med Træer, hvad der gør, at Linjerne bliver bløde og tiltalende.

Vi mødte her oppe i det højeste Pas dejlige Bøgetræer. Jeg blev saa glad ved deres grønne Blade, at jeg ikke kan beskrive det. En Følelse af noget hjemligt, der for en Stund rev mig ud af Øjeblikkets

Alvor, bemægtigede sig mig. Det gør En saa blød om Hjærtet, saa taknemlig for det skønne Hjemland, hvor vor kære Vugge stod. Der er det trods alt dog skønnest og bedst!

Her fra Pashøjden gaar det jævnt nedad mod Sletten. Vi vandrede stadig i Skygge. Det var en varm Spadseretur, men den fik ogsaa Ende. Vi naaede omsider en lille By, L., i Bjergene, hvor vi kunde hvile lidt ud. Der traf vi først Stæren og Storken, vore gamle Venner fra Sommeren hjemme. I halvandet Døgn blev vi der for saa i øsende Regn at marchere 34 Kilometer videre til Byen, hvor vi nu ligger. Paa Turen derfra rejste vi stadig over Valpladser. Nogle af dem endda af temmelig ny Dato. Det røg endnu fra Brandtomterne. Beboerne var vendte tilbage og ledte efter deres Ejendele. Der var nok ikke meget at finde, thi det hele var i Grus. Markerne, Haverne, alt var gennemgravet til Artilleristillinger eller af Skyttegrave, alt sønderskudt og oprodet af Granaterne. Det var et uhyggeligt Syn.

Her i Nærheden har Russerne haft meget stærke Stillinger. Her laa endnu ved vor Ankomst vældige Mængder af faldne Krigere i alle mulige Stillinger og vældige Mængder af Ammunition og Materiel laa henslængt overalt. Her havde Døden holdt en rig Høst.

Paa et saadant Sted ser man først rigtig, hvad en Krig er. Unge, kraftige Karle, ældre, gifte Mænd, i hvis Favn man endnu finder Breve med de kærligste Hilsener fra de Kære derhjemme om et snarligt og herligt Gensyn, eller Fotografier af de bedste og kæreste, de har her paa Jorden. Alt dette taler et Sprog, der maa gribe enhver. Denne skønne, men syndige Jord, i hvis Favn der hades og myrdes,

hvor kan den dog bære denne Syndebyrde? Kan der ikke findes en Udvej ud af denne Elendighed, saa dette rædselsfulde ingen Sinde mere skal gentage sig? Hvor er det haardt, hvor er det frygteligt, at Krigens onde Dæmon saadan har faaet Lov til at regere. Gud give, at dens onde Magt snart maatte blive brudt! Thi hvad nytter os den skønne Jord, naar vi selv gør os den til et uudholdeligt Helvede!

Hjærtelig Hilsen til alle Venner.

N. Otte.

Frugttræer — men ingen Frugter.

En Sønderjyde skriver fra Vestfronten:

A. ved M., i Juni 1915.

I Kære derhjemme!

Jeg maa tilstaa, at jeg i de sidste to Maaneder har haft gode Dage. I de første fire Uger, efter at jeg var kommen hertil fra Orlov, lavede vi mest Skansearbejde: store, mægtige Skytte- og Løbegrave med dybe, bombesikre Dækninger. Jordbunden er haard at arbejde i, den første kvart Meter stiv Lerjord og saa Bræksten for Resten. Gode Hakker og Skovle og Trillebøre var for Haanden. Mange var vi om Arbejdet, Vejret var godt; men synderlig stor Arbejdslyst havde vi ikke.

De sidste fire Uger har vort Kompagni været paa et Fort en Mil længere syd paa, og her laver vi mest Vagttjeneste. To Tredjedele af Kompagniets Mandskab er stadig paa Vagt, 8 Dage ad Gangen, og saa skiftes der om, saa godt som det kan lade sig gøre.

Vi lever rolige Dage, temmeligt ensformigt, Underofficerer og Gefreitere er Vagthavende. Posterne staar for det meste to Timer og er fire Timer fri. Nogle Vagtposter har seks Timers Frihed. De er mest søgte. — Det kedeligste ved Vagterne er Sovelejligheden. Vi skal altid være i fuld Uniform, ligge „umgeschnallt".

Resten af Kompagniets Mandskab, som ikke er paa Vagt, laver lidt Skanse- og Landbrugsarbejde. Naar jeg ikke er paa Vagt, er jeg Landbrugsarbejder. Flere Stykker Jord, som hører ind under Fortet, er tilplantede med Kartofler og Vin. Vi fjerner Ukrudtet, løsner Jorden, hypper Kartoflerne og beskærer Vinstokkene. Den Kunst er ikke saa stor for nordslesvigske Bønder. Korn og Græs avles der ikke meget af paa Bjergskraaningen og i Dalen. Det staar temmeligt daarligt. Korn og Græs paa Højdeplateauet duer slet ikke. Det visner hen af Tørke, Varme og Larveangreb. Kartoflerne lider ogsaa af Tørke og Varme; Lerjorden er for haard. Kartoffeltoppene staar lange og tyndstilkede med for faa Blade. I Fjor blev der spist nye Kartofler her først i Juni, i Aar har jeg ingen set. Lucernen, som nu for det meste er høstet, har givet godt Udbytte. Den gror vildt overalt paa Voldene og i Gravene. Den kalkrige Jord er dens Livret. Heste ses ingen af paa Græs, og Køer er der meget faa af. — Mælk koster 24 Pfennig Pundet.

En Masse Frugttræer er der her omkring; men paa Æble-, Pære- og Blommetræerne er der næsten ingen Frugter. Larver og Orme har ødelagt Frugtdannelsen. I Fjor Efteraar var alle Træer bugnende fulde. Med Valnødder og Ferskener er der lidt bedre

Udsigter; Kirsebær og Jordbær er rigtig i Handelen i denne Tid og koster for prima Varer 25 Pfennig Pundet. Jeg tillader mig den Luksus at spise et Pund hver Dag.

Vinen har begyndt at blomstre, den tegner til at skulle give et godt Udbytte.

I de sidste tre Maaneder har vi næsten ingen Regn faaet, lidt Blæst og saa især i den senere Tid en meget stærk Varme; 32 Gr. R. i Skyggen. De sidste Aftener har vi haft lidt Tordenregn; men den efterfølgende Dags Formiddag er Fugtigheden svundet som Dug for Morgensolen.

I denne Tid er jeg paa Byvagt her i A., en By med ca. 1000 Indbyggere. Den ligger ved Foden af Bjerget og strækker sig ned til Moselfloden. Der er flere store Jernværker i Udkanten af Byen. Jernertsen udvindes af Jorden lige ind til Bjergskraaningen; længere mod Nord udvindes Jernerts fra 800 Meters Dybde. I Byen er der mange Købmænd, Frugthandlere og Værter, en naturlig Følge af de mange Fabrikker og den Masse Militær.

— — —

Jeg har god Tid til at studere den Slags Ting. Fra Klokken tre Morgen til Middag er jeg Vagthavende. Fra Middag til næste Morgen Klokken tre Underofficer. Klokken 10 Aften er jeg sammen med to Mand paa Værtshuspatrouille. Ved den Tid bliver alle Værtshuse lukkede, og Klokken 10,30 maa samtlige civile og militære Personer være i Husene. Klokken 11 sover hele Byen med Undtagelse af Vagterne.

Hilsen og paa Gensyn.

Chr. L.

Graven paa Engen.

Brev fra en Sønderjyde til »Flensborg Avis«.
Februar 1915.

I Timevis havde Flyverne kredset højt oppe i Luften. Saa højt svævede de, at de med det blotte Øje nede fra saa' ud som svirrende Fluer. Men helt deroppe saa' de temmelig godt, hvad Modstanderen foretog sig; de bragte stadig nye Meddelelser til Staben. Der var ogsaa skudt en hel Del Patrouiller frem til Fods og til Hest. I fuldt Firspring bragte de Meddelelse om deres Opdagelser tilbage.

Det blev Nat; men det var halvlyst. Der laa en egen Stilhed i Luften. Det syntes næsten ligesom urigtigt at røre sig; det var at forstyrre Freden. Sindene og Naturen med var som fyldte af Forventning.

Trods Stilheden var der dog mange, der havde travlt som Myrer. Lange Marcher var gjort i Il. Nu kom de frem der forude. Fra alle Sider myldrede de frem; det var, som om de kom op af Jorden.

Den første Opstilling var ordnet i Hast og dog i Ro; nu var man rede. Hvert Træ, hver Sænkning i Jordsmonnet, hver Mur og Murlevning maatte give Værn mod det dræbende Bly, der snart vilde komme susende fra Modstanderen. Paa den flade Mark og i Roemarken havde Infanteriet med sine Spader hurtigt opkastet en lav Vold, hvorpaa Geværløbet kunde hvile, og som kunde give Dækning.

Nu brændte man løs. Den første Infanterisalve faldt med døvende Larm; derefter knitrede Ilden uafbrudt. I fuld Fart sprængte Artilleriet frem op ad en bred Skraaning. Inden Kammen var naaet, gjordes der Holdt. Faa Øjeblikke senere sendtes den

første, frygtelige Hilsen fra de stærke Malmmunde over Bakkens Top. Lynene skar gennem Luften, Glimt i Glimt, og Drøn fulgte Drøn, saa Luften sattes i de stærkeste Svingninger. Svarene fulgte meget præcist. Det blev et blodigt Stævne, man holdt.

Da Solen stod op, og Livet i hele Naturen vaagnede, stod Kampen alt en god Stund, og den spændte over en lang Front. Man gik frem for at blive kastet tilbage og gaa frem igen. Saaledes bølgede Kampen, mens Solen steg og dalede. Blodet flød i stride Strømme. Kammerat faldt ved Kammerat, og det ænsedes knapt. Tankerne var kun henvendte paa Fjenden og hans Bevægelser; der var ikke Tid til at standse. Alle Nerver var spændte til Sprængning. En Kugle eller et Granatstykke lammede dem hos en her og en der; de skulde aldrig mere spændes i Ængstelse eller Optagethed, for Livet var slukt, og Jorden drak begærligt det røde Blod.

Granaterne kom med Fløjt og Sus og slog gennem alt, hvad de mødte paa deres Vej. De borede store, dybe, runde Huller i Marken, saa det næsten kunde se ud, som om der var gjort Forarbejde til Anlæg af en Frugthave. Hullerne var der, Træerne kunde sættes ned, dog i spredt Orden. Grus og Sten fløj til alle Sider, Støv saa tæt, at Solen formørkedes.

En eneste Heltræffer, der slog ned paa et Hushjørne, blev næsten et halvt Hundrede Mands Bane. Revne i Stumper og Stykker laa de der, alle de unge, raske Mænd, der endnu for et Øjeblik siden stod med Ild i Sjæl og Øje og lyste af Kampmod. I en Degnehave grov man senere en stor Fællesgrav, samlede Stumperne sammen og lagde dem hen til den

evige Hvile. Sørgelige Ruiner til alle Sider dannede en betegnende Ramme omkring det store Gravsted.

Haardt blev der slaaet, men Svar blev der givet. Der kæmpedes til det yderste om hver Tomme Jord. Ingen vilde vige.

Frem i Spring fra begge Sider. Nu kom man hinanden saa nær, at man maatte tørne sammen, Mand mod Mand. Kolberne faldt som tunge Køller, Hjerneskaller knustes. De bredbladede Bajonetter blinkede i Solen for et Øjeblik senere at skinne rødt.

Ude paa venstre Fløj, hvor en hel Række Popler smukt klædte en Høj, mens de strakte deres mægtige Kroner mod Himlen, og hvor nogle faa Huse stod ligesom voksede frem af Højens Ler — de bestod af klinede Mure og var delvis tækkede med Halm, der var gammel og forslidt, delvis med gamle Tagsten, der engang havde været røde, medens Vinduesglasset, der var graagrønt af Snavs og Ælde, var knust under det stærke Lufttryk — havde Kampen raset vildt i Timevis. Det kom stadig ikke til nogen Afgørelse. Saa kastedes ved Hjælp af en hel Række Automobiler de skudsikre Jægere derhen. I faa Minutter havde de tilbagelagt mange Kilometer. Med friske Kræfter stod de nu midt i Dysten, og nu blev Modstanden brudt.

Da Solen stærkt gik paa Hæld, var Kampen stilnet af; nu var der Ro. Kun her og der hørtes der Klage fra en Saaret. Hist og her laa en Døende og drog det sidste Suk, mens hans Øjne fulgte den nedgaaende Sol, som han saa tit havde smilet til. Hans Tanker gik paa Langfart til Hjemmet og alle de kære.

Nedenfor Højen paa en vid, blomsterspættet Eng laa der to Kammerater af Jægerbataillonen. De var

komne sidst, men tidlig nok til at hente den dræbende Kugle. Deres sidste Tanke gik til Heden, hvor deres Vugge havde staaet. De havde fulgtes ad i Livet og nu ogsaa i Døden. Kammerater redte dem venligt et sidste Hvilested der, hvor de fandt Døden.

Ude paa den fredelige Eng, hvor det suser i de store Popler, der henter deres Næring af den frodige Jord, og hvor Vedbenden ranker sig hen ad Volden og op ad de store Stammer, saa de er grønne fra Rod til Top, og hvor Skaden bygger sin Rede i Træets Krone, mens Spætten travlt og taktfast hamrer paa Stammen for at bjærge sin Føde, ligger Graven ensom og stille. Kun en enkelt grøn Markvej fører herud. De to unge Mænd, der glædede sig ved Livet, men hvis Livstraad tidlig blev brudt, kan hvile her i Fred, mens Vaar følger Vinter, og Kamp og Larm gaar hen over Jorden.

Men naar hundrede Aar og meget mere er gaaet, vil den unge franske Pige i den stille Kvæld tage sin Hjærtensvens Haand, og saa vil de vandre ad den ensomme Markvej ud til Højen, hvorfra de ser ud over det frodigste Landskab, der randes af stolte Bjerge og blaanende Skove. De vil gaa ned forbi Graven, hvor det suser fra svundne Tider i Træerne. Og mens de standser en Stund, vil de tænke paa og tale om det frygtelige, der skete langt tilbage i Tiden, da de fleste af Evropas Riger laa i Kamp med hverandre og med alle sindrige Midler mejede Landenes Sønner ned i Hundredtusindvis, da man gravede Gravene lange og brede og lagde de Døde derned, som man fandt dem, uden at det kunde lyde for de enkelte, som det ellers lyder — mørkt, men tillige med Forjættelse: Af Jord er Du kommen,

og til Jord skal Du blive, men af Jorden skal Du igen opstaa!

Denne Grav er kun en enkelt blandt de mange. Men kærlige Tanker fra det fjerne vil søge den Jord, som gemmer de to Kammerater, og til sene Slægter vil den blandt andre ogsaa tale sit Mindernes Sprog og hos en og anden maaske vække til Eftertanke, mens den gamle Evangelists Ord stiger frem: Børnlille, elsker hverandre!

J. N. Jensen.

Franske Breve.

Fra Skyttegravene.

Brev fra en fransk Soldat til en af hans Venner i København. Brevet er sendt fra Argonne, hvor der som bekendt har staaet heftige Kampe. Brevet er skrevet med Blyant.

. . . . .

Hvorledes jeg er sluppen levende ud af alt dette, forstaar jeg ikke. Men jeg tror, at det er de forfærdeligste Timer, som jeg og mine Kammerater har oplevet i vort Liv . . . Det er ikke let for mig at give Dem en Skildring af, hvad vi har gennemgaaet. Jeg kan bedre fortælle Dem det personlig, hvis Skæbnen tillader mig at fuldføre Felttoget. Men jeg kan forsikre Dem, at det gælder om at være stærk og have Mod for at naa til Maalet, særlig med det Vejrlig, som vi døjer med. Jeg kan fortælle Dem, at vi har været ti Dage i Løbegravene og i 24 Timer uden noget som helst Ly maattet holde Tyskerne i Respekt. De havde deres Løbegrave næppe 40 Meter fra vore. Den næste Dags Aften blev vi purret ud uden at have faaet hvilet os. Granaterne og Kuglerne gør ikke nogen Virkning paa os (jeg gyser, naar jeg taler om Granaterne). Imidlertid, hvis en Granat spreder Død og Ulykke, saa er Kugleregnen heller ikke til at spøge med. Men hvor er et Granatskrald

dog forfærdeligt! Jeg har set 16 Ulykkelige blive mejet ned af disse gruelige Projektiler; de fik næsten alle Hovedet revet halvvejs af. Der er faldet og sprunget mange Granater tæt ved os, heldigvis uden at gøre os nogen Skade. Det er et Lykketræf og kræver ogsaa megen Agtpaagivenhed og Koldblodighed...

De kan tro, at jeg er glad, naar jeg hører noget nyt fra Dem og deraf ser, at der er nogen, som tænker paa mig.....

G . . . C . . .

En fransk Løjtnant skriver om Krigen:

. . . Hvilke Forbrydelser begaas der dog ikke med Guds Navn paa Læberne! Hvilke Skændselsgærninger! Vi er lykkelige ved at staa paa den Side, der ikke har forøvet Angrebet, og ved ikke at høre til Angribernes Lejr. Med hvilken Sindsro og Glæde kan man dog saa ikke gøre sin Pligt uden den Bagtanke at kæmpe for en uretfærdig Sag. Gud tilgive dem, som har Ansvaret for, at Dyret i Menneskene er bleven sluppet løs.... Men hvilken skøn Styrke og Tillidsfuldhed løfter og griber dog hele Frankrig! Læg Mærke til alle de skjulte Kræfter, der nu aabenbares, og til Selvopofrelsen. Gud vil bringe noget godt ud af alt det onde og styre det saaledes, at denne Prøve vækker særlig vor Ungdom og lader den føle Nødvendigheden af at gaa til ham, der er al Genoprejsnings og al Styrkens Kilde.

Løjtnant *G... N...*

Julenat i Løbegravene.

En saaret fransk Soldat skriver:

Dagene før Jul var særlig strænge for vore Soldater ved Fronten. Det knagfrøs, Himlen var mørk og taaget. Enkelte Snefnug dryssede ned og dækkede Jorden med et tyndt, hvidt Tæppe. Til de triste Omgivelser kom der yderligere en vis indre Angstfølelse. Rygtet gik, at Tyskerne vilde angribe os Juledag. I Stedet for at tænke paa Vaabenstilstand denne Helligdag maatte vi altsaa fordoble vor Agtpaagivenhed. Den 22. og 23. December var Kanontordenen frygtelig. Den 24. tog den lidt af henimod Aften. Vore Kanoner skød kun med lange Mellemrum for at vise, at vore Artillerister var paa Post.

Ved Landsbyen M.... var vore Løbegrave meget tæt ved Tyskernes. Mellem begge strakte der sig som en uhyre Kæde en lang Række Lig, der ventede paa en Grav, som ingen havde kunnet grave til dem under den frygtelige og uafladelige Ild.

Omkring Klokken elleve om Aftenen havde vore Soldater faaet en Smule Ro i Sindet og kunde tænke paa at fejre en beskeden Julefest. De havde alle faaet smaa Gaver sendende, og Kaptajnen og Obersten havde bl. a. ladet uddele ekstra Portioner Rød- og Hvidvin til os. Vi var taknemmelige for disse smaa Opmærksomheder, glemte den øjeblikkelige Fare og snakkede sammen om vort Land, om de Fraværende og dem, der var gaaet bort. En ung Officer foreslog, at vi ogsaa skulde synge en Julesang for ligesom at være i nærmere Forbindelse med vor fjerne Slægt og Venner. Ideen blev fundet at være udmærket, og alle Soldaterne — baade de Troende og de Ikke-Troende — forenede deres Stemmer for at hylde Frelseren og „Fredsfyrsten". Den ene af de gode gamle

Julesalmer fulgte hurtig efter den anden, og disse Soldater har maaske aldrig før sunget Salmerne med saa stor Iver og Følelse. Næppe var vore Folk blevet færdige med at synge, før vi hørte nye Stemmer og ny Korsang. Det var Tyskerne, der paa den anden Side af Løbegravene havde hørt vor Sang og nu ogsaa vilde holde Jul. Deres Salmer klang tilbage fra Dalen som et fjærnt Ekko af vore.

Vi Franskmænd hørte nu med bevægede Hjærter disse fremmede Sange, hvis Ordlyd de ikke forstod, men hvis dybe Betydning de gættede sig til. For et Øjeblik havde alle disse Mennesker glemt deres Fjendskab og alle deres Lidelser. Venner og Fjender mødtes i den samme religiøse Tilbedelse og i den samme Hyldest til den evige Kristus.

Da der var blevet stille, hørte vore Soldater — til deres store Forbavselse — at de blev tiltalt paa et nogenlunde korrekt Fransk:

— Halløj, Franskmænd, kom frem af Jeres Løbegrave. Man slaar ikke hinanden ihjel paa en Juleaften!

Vore Folk frygtede for, at det skulde være en Fælde; thi de er ofte bleven narret paa lignende Maade. De svarede derfor Tyskerne:

— Kom I først frem, saa skal vi nok være der!

Der gik nogle Sekunder. Saa dukkede en tysk Officer op uden Vaaben og gjorde forsigtig nogle Skridt fremad. Den franske Officer fulgte hans Eksempel, og snart efter stak Soldaterne i begge de fjendtlige Lejre Hovederne op over Løbegravene for at se, hvad der nu vilde ske.

Den tyske Officer henvendte sig direkte til vor og sagde til ham: „Vi kan ikke slaa hinanden ihjel paa en Juleaften. Vi bør derimod vise vore kære Døde

den sidste Ære og give dem en ordentlig Begravelse.“ Vor Officer gik ind herpaa uden at tøve, og nogle Minutter senere var Franskmænd og Tyskere bevæbnede med Hakke og Skovl travlt beskæftigede med at grave en lang Grav til deres Kammerater.

Det sørgelige Arbejde tog lang Tid. Solen stod allerede højt paa Himlen, da de sidste Bønner blev bedt. Den franske Officer spurgte derefter den tyske, om han vilde have en Erindring om denne Julemorgen. „Meget gærne,“ svarede den anden. Derpaa tog han med sin „Kodak“ et Fotografi af franske og tyske Soldater som byttede Smaating (Aviser, Cigarer osv.) med hverandre.

Saa begyndte Kanonerne at tordne, og Soldaterne skyndte sig tilbage til Løbegravene.

L. P...

Joffre og Flyverne.

. . . Fornylig havde General Joffre Brug for tre Flyvere, der skulde sendes ud paa en særdeles vanskelig og meget farlig Ekspedition. Han sendte Bud efter tredive af de dristigste franske Flyvere. „Jeg har kun Brug for tre“ — siger han — „tre, som ikke vil komme levende tilbage. Kun de, som ikke har nogen som helst Betænkelighed ved at ofre Livet, bør række Haanden i Vejret.“ Tredive Hænder rækkes op. Generalen gentager og understreger, hvad han har sagt, og forklarer, at der er ikke nogen Udsigt til at slippe levende fra Foretagendet. Der sker ingen Forandring. Ingen tager Haanden ned. Generalen bander og siger: „Det bliver altsaa nødvendigt, at jeg trækker Lod om, hvem der skal med.“ Der trækkes Lod, og syvogtyve trækker sig skuffede tilbage. De tre udvalgte hører lykkelige og med an-

spændt Opmærksomhed paa den særlige og farlige Ordre, der gives dem. Derpaa gør de militær Honnør og træder af. Generalen kalder dem tilbage. „Er det paa den Maade, man skilles?“ — spørger han. „Naar Sønnerne gaar i Døden, forlader de da deres Fader uden først at omfavne ham?“ Og de tre Helte styrter sig til den Højstbefalendes aabne Favntag. Hele Joffre er i det Favntag. Og hele Frankrig er der ogsaa — i de tredives Offervillighed, i Skilsmissen og i den gribende Omfavnelse af de tre, der aldrig skulde vende tilbage. *Le C...*

Enken, der havde mistet seks Sønner.

Fra en fransk Soldat.

Jeg laaner dette Træk af et Brev fra en fransk Soldat til hans Forældre, som har vist mig det. En Aften ved Solnedgang, da han var paa Vej til sin Post ved X., nær ved Verdun, sammen med en Brigadér og to andre Soldater, saa' han paa en Mark en gammel Kone, der sad bøjet over en nylig tilkastet Grav. Soldaterne nærmede sig og gav sig i Snak med den stakkels Kvinde. „Jeg har allerede mistet fem Sønner i denne Krig,“ fortalte hun. „Jeg bor i la Rochelle. Jeg er kommen herhen for at begræde min sjette Søn. Han var den sidste, jeg havde tilbage. Og nu har de begravet ham her.“ De fire Soldater kunde næppe holde deres Bevægelse tilbage og præsenterede Gevær for denne sørgende Moder. Hun rejste sig brat og udbrød hulkende: „Leve Frankrig, trods alt!“ (vive la France quand même!) Der fortælles ofte smukke Træk, som virker beroligende midt i alle de Rædsler, hvortil de er knyttede. Jeg meddeler Dem dette Træk, fordi jeg ved, at det er fuldt ud paalideligt. *B... C...*

En fransk Flyvers Eventyr.

. . . Vi var bleven sendt ud paa Rekognoscering til X., og efter at have fløjet i halvanden Time var vi paa Hjemvejen, ganske forkomne af Kulde, da vi langt borte fik Øje paa en fjendtlig Flyver. Al Tanke om Kulden var glemt, og der begyndte en rasende Kamp. Den ene af de to Flyvere var dødsdømt. Gud være lovet, at det blev Fjenden, der styrtede til Jorden, hvorimod jeg kan skrive disse Linier fuld af Glæde, skønt en Smule trist over dette Blodbad.

Denne Jagt er vidunderlig! Det er overmenneskeligt med disse to Kæmpefugle i Luften, alene mellem Skyerne med den Forvisning, at den ene eller den anden maa uigenkaldeligt gaa til Grunde.

Uden at have foretaget mig noget er jeg i Dag saa stiv i alle Lemmer, som om jeg havde fløjet 100 Kilometer. Min Glæde forøges ved den Hyldest, jeg kan bringe min kære gamle Fader med det Kors, som vil komme til at funkle paa mit Bryst. Jeg er nemlig bleven indstillet til Æreslegionen. Jeg har haft Valget mellem Forfremmelse og Korset.

Jeg har ikke kunnet sove i Nat. Jeg ser for mig disse stakkels Fjender, som deres Venner ventede paa, og jeg føler den Uro, som griber os, naar en af vore Flyvemaskiner svæver over de fjendtlige Linier og lader vente paa sig.

Jeg har tænkt paa deres Familie, deres Moder, deres Søster, og maaske de har en Hustru?

Det var en Løjtnant, som styrede Maskinen, og en Kaptajn, der holdt Udkig. Vi mødtes paa en Højde af omtrent 2700 Meter. Jeg havde kastet Kikkert, Handsker og forskellige Metalgenstande over Bord.

Jeg havde affyret fire Kugler mod Fjenden. De tre ramte. En traf Kaptajnen lige i Hjærtet. En anden knuste Løjtnantens Arm. Den tredje ramte ham i Halsen.

Den fjendtlige Flyver søgte nu at redde sig ved at gaa ned i Spiralflugt. Den tapre, saarede Løjtnant styrede med den ene Haand, og selve Maskinen var ubeskadiget. Vi gik ogsaa ned og slog ned paa ham som en Grib paa sit Bytte. Tæt ved Jorden sprang jeg ud af Apparatet. Løjtnanten hævede Armen og overgav sig. Ja, De maa gerne gøre Nar ad mig, men jeg sprang hen til det ganske unge Menneske, greb hans Haand og trykkede den saa varmt, jeg formaaede. Han har forstaaet det, og jeg saa i hans Øjne, at han begreb, hvad der rørte sig i mit Hjærte. Men alt det er altfor omstændeligt at beskrive. De ved allerede Hovedsagen. Den kommanderende General har ladet os kalde til Hovedkvarteret og har hjærtelig lykønsket baade mine Kammerater og mig.

Jeg har ikke Tid til at skrive mere. Jeg er lidt træt, men har det ellers godt og er glad over Deres Glæde og over, at min kære Fader er tilfreds med mig. Jeg har tænkt paa ham og alle mine andre Kære i det Øjeblik, da Kampen begyndte, og hvor der var Udsigt til, at jeg skulde gaa til Grunde....

L... A...

Brev fra en Skoledreng til en Soldat.

En fransk Kaptajn i Infanteriet skriver:

En af mine Korporaler har fundet disse smukke Linier i en Pakke Tobak, der blev uddelt af den militære Ledelse:

Kære Soldat!

Jeg vil gøre mig megen Umage for at faa gode Karakterer, saa at jeg kan faa flere Flidspenge og købe en ny Pakke Tobak. Jeg sender Dig mine allerbedste Hilsener og beder stadig til Gud for alle Soldaterne.

Dette nydelige Brev er undertegnet Roger Crosset, Paris, ni Aar. Jeg har læst det for mine Folk. De er næsten allesammen Familiefædre, og det har rørt dem dybt. Hvorledes er det muligt andet end, at vi vil være fast besluttede paa at lide og sejre for at sikre en ærefuld og varig Fred for vor Frihed og de Børn, der viser en saa smuk Opførsel? Naar vi er midt i Slagtummelen, ser vi højere end til Horisonten. Det synes os, at vi skuer vore stolte Forfædre, som viser os Pligtens Vej. Men samtidig hører vi omkring os ligesom et brusende Hav. Det er alle deres Stemmer, som vi har maattet lade blive derhjemme. De opmuntrer os og fører os frem til en nær og afgørende Sejr. Kære lille Roger Crosset! mellem alle de Røster, som lyder fra hele Frankrig, skelner vi klart din Stemme. Den bidrager til at opildne vor Energi. For vi vil, vi Soldater, at Du ved det!

Med venlig Hilsen

N... N...
Kaptajn i Infanteriet.

Tyske Breve.

To Breve fra en Hamborger Grosserersøn til hans Forældre.

I.

Fra Østpreussen ved den russiske Grænse.

. . . Om jeg kan faa skrevet dette Brev færdigt i Dag, ved jeg ikke, da vi paa disse saakaldte Hviledage har mindre Tid for os selv end ellers. Hvis I faar et snavset Brev eller skrevet med en elendig Klo, beder jeg Jer ikke blive stødt derover; Lejligheden til at skrive er meget knap, og Belysningen mangelfuld. Mit sidste Brev endte med Beretningen om min Kammerats Død. Den derpaa følgende Dag blev vi afløst fra Skyttegravene. Under hele vort Ophold har vi ikke affyret et eneste Skud, hvorimod Russerne hele Tiden fyrede, som om de var gale. Derimod skyder det russiske Artilleri ganske fortrinligt, og det ser slet ikke ud til, at Russerne mangler Skyts. Vore Flyvere skaffer os en behagelig Hvile for den russiske Artilleriild, thi ved deres Tilsynekomst hører Ilden op for en Tid. Men Flyveren faar saa meget desto mere. Afløsningen fra Skyttegravene var heller ikke nogen let Tur. Dér gælder det om at gaa gennem Gravene med fuld Oppakning, da Russerne passer vældig skarpt paa. Da kommer vi gennem Grave, som endnu ligger fulde af døde Rus-

sere, der paa Grund af Kulden (Brevet er skrevet midt i Februar 1915.) ikke kan blive begravede. Her i B...., hvor vi ligger i Hvil, plages vi med megen Eksercits, Appel osv. Nylig opstod der Ildløs paa Grund af Uforsigtighed. Ilden bredte sig til tre Huse og kastede i Mørket et pragtfuldt Skær over Markedspladsen . . . Desværre begynder det nu at blive fugtigt Vejr, som forvandler de russiske Landeveje til Sumpe . . . Vær saa venlig at sende mig foruden Spisevarer ogsaa Aviser. Man hører og ser her næsten ingen Verdens Ting.

Med hjærtelig Hilsen

Eders *Hans H...*

II.

En Broder til Hans H... var blevet sendt til Vestfronten og blev saaret i Kampene i Frankrig. — I Marts 1915 er han atter i Tyskland, hvorfra han skriver til Forældrene:

Kære Forældre!

Nu er jeg i M... og rykket Jer betydelig nærmere. Hvornaar jeg kommer til Hamborg er endnu ganske usikkert; jeg haaber, at det snart vil blive afgjort. Fra K... kørte vi med den 2. Transport til M... Det var en ganske dejlig Tur langs Rhinen, hvis Bredder laa med den skønneste Sne. Den næste Morgen blev vi modtaget med Musik og derpaa kørt til Garnisonslazarettet. Her har jeg allerede modtaget flere Besøg.

Nu vil I sikkert gerne vide, hvorledes det er gaaet mig i Frankrig. I Paris var navnlig Lægebehandlingen fortrinlig, som det jo ogsaa var at vente. Ogsaa Forplejningen var ypperlig. Turen til Paris var der-

imod mindre glædelig. Paa Slagmarken frastjal to franske Artillerister mig min Pung, som indeholdt 17 Reichsmark, og havde ogsaa taget mit Ur, hvis de ikke var blevet skudt ned. Min Kasket er ogsaa blevet borte for mig i Nattens Mørke. Paa Kørslen i tohjulede Kærrer, i Sanitetsvognen, i Automobilen var jeg ogsaa allerede saa svækket af Blodtabet, at jeg besvimede ved at sidde og staa. I Automobilen forhaanede Føreren mig saaledes i Anledning af Krigen, at jeg blev gal i Hovedet og sagde ham min Mening lige ud af Posen. Til Tak derfor tog han, da jeg steg ud af Vognen, min Kappe og bemærkede desuden, at naar jeg var saa begejstret for Krigen, kunde jeg vel ogsaa nok døje noget for den. Saa laa jeg da den halve Dag under aaben Himmel uden Kappe med opsprættede Benklæder og frøs som en Skrædder, til endelig det Tog kom, der bragte mig til Paris. Her ankom jeg om Morgenen omtrent Kl. 10. Straks stimlede alle mulige sammen om os og vilde have et eller andet til Minde (Andenken). Navnlig Knapperne har de forset sig paa, og med en forbløffende Hurtighed snittede de dem af. Den „Røde-Kors" Søster, som vi havde i Paris, var en meget fin og opofrende Dame, en Adelig fra Vendée, som vi altid vil bevare i taknemmelig Erindring.

Hjærtelig Hilsen til Eder alle

Eders *Karl H...*

Brev fra en tysk Arbejder til hans Fagforening.

Skyttegravene ved X . . . i Frankrig.

Ærede Kolleger!

Eders Hensigt med Brevet og Julepakken er naaet. Det har virkelig glædet mig, at I tænkte paa os, ikke

saa meget paa Grund af Pakken, nej, men Tanken om, at I derhjemme ogsaa er paa Post, fylder mig med Tilfredshed. Her i Skyttegravene har vi det heller ikke let. I Ugevis har vi nu ligget lige overfor „Fjenden". Mig besjæler ingen fjendtlig Følelse, kun dyb Medlidenhed. Thi hvem, der har set de Saaredes Lidelser, de ødelagte Landsbyer og Markerne, som ikke bliver afhøstede, véd ogsaa, hvilke Værdier der gaar tabt for Menneskeheden.

I skriver til mig, at nogle af Kammeraterne tror, at der ikke mere er Brug for Fagforeninger (die Organisation). De skulde bare komme her hen og se, hvad Organisation udretter! Hvis den tyske Hær ikke havde været saa godt organiseret, saa havde den vel slet ikke kunnet magte sin Opgave og vilde heller ikke kunne føre den sejrrig til Ende... Altsaa, gør Jeres Pligt inden for Organisationen, saaledes som vi gør det her i det store Hær-Forbund. Vi venter, at Fagforbundet staar fast og kraftigt ved vor Tilbagekomst..... Vi læser Bladene ligesaa grundigt som hjemme; vi faar dem bare otte Dage senere.

Med kollegial Hilsen og paa snarligt Gensyn.

Eders Kammerat

G... R...

En tysk Metalarbejder, der er Soldat, skriver fra Rusland:

... Efter en Jærnbanerejse paa 44 Timer ankom vi til W..., den første Station paa russisk Grund. Dér laa vi to Dage i Kvarter og fik allerede en Forsmag paa de Tilstande, der er her i Omegnen. Fra W... gik det over M... til vort nuværende Stand-

kvarter. Allerede i Nærheden af S.. saa vi Sporene af tidligere Kampe. Der var ikke et Hus, som ikke var beskadiget af Kanonkuglerne. Jorden var utallige Steder revet tragtformig op af Granaterne, og snart bemærkede vi ogsaa en Mængde Soldatergrave. Ved Synet af dem forstummede den Lystighed, som hørtes her og der. Efter en March paa 13 Kilometer kom vi til vort Bestemmelsessted, hvorfra jeg skriver disse Linier. Det første Indtryk, vi fik, var nok til at gøre os led og ked af det hele. Jeg har aldrig set Mage til saadan en Bunke Skidt, som der var i denne polske Landsby, der bestod af 25 Huse. Vi vadede til op over Anklerne i sejgt Dynd og Snavs. Vort Kvarter gjorde et ganske ubeskriveligt Indtryk paa mig. I det Hus, hvor jeg og nogle andre Nyankomne skulde bo, laa der allerede tyve Mand i en Stue, der var ca. 25 Kvadratmeter stor. De laa paa Halm, der var bredt ud over Gulvet. Da Vinduet ikke var til at lukke op, slog der os en forfærdelig Uddunstning af Menneskekroppe og en modbydelig Stank af branket Olie i Møde. De ældre Kammerater maatte rykke sammen for at give Plads til os. Naturligvis forløb det ikke uden Mukkeri. Allerede den næste Dag begyndte vor Tjeneste. Vi ligger her i den første Ildlinje. Hele Fronten er indhegnet med Pigtraadshegn og forsynet med gode Skyttegrave. Alarmapparaterne lader os ikke komme af Trøjen. Siden min Ankomst hertil har jeg ikke været af Uniformen . . . Jeg vilde ønske, at de, der skriver i Sensationsblade som „Illustrierte Zeitung“, en Gang vilde tage disse Opholdssteder for Mennesker i Øjesyn; de vilde da sikkert ikke bringe idylliske Billeder fra Livet i Skyttegravene. Alt det, der er blevet en Nødvendighed for et Kulturmenneske, selv det at vaske

sig regelmæssigt eller at skifte Undertøj, er nu blevet en Luksus. Over Forplejningen kan vi som Helhed ikke klage....

Jeg haaber, og det gør vel alle med mig, at denne Krig snart maa faa en Ende, saa at vi igen kan optage vor Kulturvirksomhed i Fagforbundene. Naar man ser og hører, hvilke Strabadser vore Folk hidtil har maattet døje — vor Bataillon deltog i flere Kampe — da forstaar man ikke, hvorledes en Del af dem, som endnu er hjemme og trods Krigen tjener flere Penge end i Fredstider, kan staa ligegyldige overfor vor Fagforening....

A... B...

Fra Undervandsbaaden.

En tysk Matros skriver fra Undervandsbaad U... til sin Moder:

Kære Moder!

Gud være lovet, at vi nu er her igen; fire Dage har vi ikke været af Klæderne, er ikke blevet vaskede, har knapt nok spist og været søsyge fra den første Dag — og atter uden Resultat. Det er saa fortvivlende, at man kunde springe i Vandet. Man rakker sig af og bliver helt nervøs, og Englænderne er aldrig der, hvor man selv er, selv om man afsøger hele Nordsøen. — Om Natten har vi stadig ligget nogle Timer paa .... Meter Dybde, for at man i det mindste dog kunde hvile sig lidt. I Nat har vi paa Grund af Søgangen ligget paa ..... Meter, indtil vi efter seks Timers Forløb maatte dukke op igen, fordi et Rør under det store Vandtryk i denne Dybde var blevet trykket fladt som en Konservesdaase. Det gav saadant et Knæk i Baaden, at vi sprang ud af vore

Køjer og først tænkte paa, om vi nogensinde skulde komme ud af Kassen. Det var alligevel angstfulde Minutter, indtil vi vidste, hvad der var i Vejen, thi vi havde vel kunnet leve i tre Dage, hvis vi ikke havde kunnet komme op igen. Nu skal vi en Dag reparere og bringe Torpedoerne i Orden, saa gaar vi ud igen. Vejret er nu blevet meget bedre. Dit Brev laa til mig i Dag. Hjærtelig Tak. Det er ingen Nytte til at sende noget som helst, da vi er tilstrækkeligt udrustede, og her heller ikke hersker Fodermangel. Jeg vilde fornylig sende Jer to levende Hummere, men Posten strejkede. Du ser, vi lever som Fyrster. Et Pund Hummer koster her Mk. 1.20.

At Portugal vil erklære os Krig, finder jeg meget net, de Fyre har ganske gode Kolonier.

Jeg tror næsten, Du gør Dig for mange Bekymringer for os. Naar Sagen bliver os lidt for morsom, saa lægger vi os ganske simpelt ned paa Bunden, lad dem saa bare lede efter os med Stilkeøjne. Saa længe man ikke bliver overrasket i Taage eller lider Maskinskade, er alt i den skønneste Orden. I hvert Fald saa længe man ikke sejler ind i Minerne.

Din Søn *N... N...*

Kampene ved Nieuport.

Brev fra en saaret tysk Underofficer.

.... I vil nu gerne vide, hvordan det ser ud deroppe; det er næsten slet ikke til at beskrive. Belgierne, Franskmændene og Englænderne har nemlig forskanset sig i Klitterne ved Nieuport. En udmærket Stilling, oventil dækket fortrinligt med Staalplader og beklædt med Sand og Græstørv, saa at der absolut ikke er noget at se. Vi havde foran os næsten ganske

jævnt Terræn, Marskslette, hovedsagelig lutter Enge, gennemfuret af mange 3—5 Meter brede Vandgrøfter. Hver Nat rykkede vi tre Hundrede til fem Hundrede Meter frem og gravede os saa igen ned. Paa den Maade har vi Natten mellem den 20. og 21. naaet omtrent 700 Meter frem uden at have haft synderlig store Tab. Foran os havde vi endnu en Kanal, 30 Meter bred, og 100 Meter bagved den laa den fjendtlige Stilling.

Sammen med 3 Mand blev jeg sendt ud som Patrouille for at undersøge, hvorvidt en Stenbro, der førte over Kanalen, var besat af Fjenden. Vi naaede derhen uden at have set noget til ham. Jeg lod nu mine tre Mand blive tilbage ved Broen, krøb selv over den og endnu ca. 100 Meter langs den modsatte Bred uden at blive beskudt. I oprejst Stilling gik jeg tilbage til mine Folk og sagde til dem, at vi kunde roligt ryge os en Cigaret, der var ikke noget at se til dem ovre paa den anden Side. Men næppe flammede en Tændstik op, saa brød der en sand Helvedesild løs paa os fire Mand. Vi kastede os ned og krøb tilbage til det Sted, hvor vort Kompagni havde gravet sig ned, og erfarede der, at en af vore Hornblæsere havde faaet et Skud gennem Hovedet. Det var hele Resultatet af den vanvittige Ild. Jeg har senere truffet Manden her paa Lazarettet, han er nu i Berlin. Han har faaet et Skud i venstre Øje, det er gaaet tværs gennem Hovedet og ud igen paa den højre Side af Halsen. Han var ganske rørig og havde absolut ingen Smerter.

Vi laa nu til Klokken 3 om Eftermiddagen i den nye Grav stadig beskudt af det fjendtlige Artilleri og fra Søen af den engelske Marine; de skød imidlertid for det meste for langt.

Klokken 3 lød det: Klar til Storm! Saa snart vi tog fat paa at klatre over Brystværnet, begyndte der en Ild fra Infanteri- og Maskingeværer, ganske som om man uafbrudt tog Hænderne fulde af Ærter og kastede dem over os; saa tæt faldt Kuglerne. Vi havde allerede ofte været i den Grad udsat for fjendtlig Ild, at vi havde troet, at ingen skulde komme levende ud af den; men et Haglvejr som dette havde endnu ikke nogen af os oplevet. Nu faldt ogsaa de fjendtlige Granater i vor Stilling; thi vi frembød i hele vor Længde et glimrende Maal. Mange faldt bagover i Gravene. Jeg kom lykkeligt ud og laa nu paa aaben Mark. Omtrent 100 Meter foran mig havde Bønderne kørt Gødning. Mens vort Artilleri afskød sin næste Salve, løb jeg nu hen til en Gødningsbunke og lagde mig bag ved den. Krybende fra Bunke til Bunke havde jeg næsten naaet Kanalen, da Broen pludselig fløj i Luften. Fjenden havde sprængt den ved Hjælp af Miner med Kontaktantænding.

Nu kom der Befaling til at grave sig ned. Jeg havde allerede lavet mig et temmeligt stort Hul og skubbede mig noget tilbage for at kaste Jorden væk foran mig; da fik jeg et Slag, som om en slog mig med en Knippel over Benene. Jeg agtede først ikke paa det, men tændte min Pibe for at gøre mig det rigtigt bekvemt. Da saa' jeg, hvordan Blodet løb ud af mit Støvleskaft, og nu begyndte det ogsaa paa en Gang at gøre ondt. Jeg blev rolig liggende, til det var mørkt; saa tog to Mand mig under Armene og bragte mig tilbage; Skydningen var da taget noget af. Sygebærere førte os til Forbindingspladsen. Der skar de Støvlen af mig, og nu saa' jeg, at jeg havde faaet et Skud gennem højre Ben fra Læggen ned til Anklen. Men jeg tænker, jeg kommer herfra igen i næste Uge, for

adskillige er allerede blevet udskrevne som helbredede, og nu er der alligevel ikke nogen, der har Ro mere her.

N... A...

Brev fra en Elsasser, der er tysk Soldat.

... Januar 1915, Skyttegravene ved den belgiske Grænse.

Kære X.....

Jeg begynder med Begyndelsen. Efter en to Dages Fart er jeg kommet hertil. Lige med det samme gik det til Skyttegravene. To Dage i den forreste og to Dage i den bageste og to Dage Hvil. Den forreste er dog den bedste, da Granaterne ikke slaar saa meget ned dér. Vi ligger 10—80 Meter fra Fjenden, godt dækket bag Sandsække og Skydeskaar. En skarp Blæst piber herover. En Granat, der fløj over mig i næppe 2 Meters Afstand, fik mig til at besvime, men gjorde mig ellers ikke nogen Skade. Vi har meget Vand og Dynd. Man maa stadig i Mangel af bedre binde en Sæk om Benene, ellers løber alt Dyndet ind i Støvlerne.

Sidste Gang havde vi kun én Død, men forrige Gang ti Døde og én Saaret. Jeg har bestaaet „Ildprøven" godt. Foran os ligger franske Lig fra den sidste Storm. De er ganske sønderskudte.

I Skyttegravene koger vi varm Kaffe, Suppe, dertil en god Snaps, naar man har en, og — hvad der er meget nødvendigt — ryger paa den kære Snadde. De blaa Skyer lader vi roligt gaa til Vejrs, kun om Natten gælder det om at passe paa. Afløsningen, naar vi forlader Gravene, er det sidste farlige Øjeblik. Saa gælder det om at slippe bort mellem Granat- og Maskingeværilden.

Paa den aabne Mark venter der os en faldefærdig Hytte. „Daheim“. Rundt omkring Straa, paa Siden det gamle Ildsted, og nu gaar det løs med at blive vasket, klædt om, affodret, og derpaa kommer de fire Dages Oplevelser. Enhver glæder sig over igen ubekymret og sorgfrit at kunne ryge en Pibe Tobak. Alle har strakt sig paa Halmen omkring Baalet. En ideel Hvile. Hvor mange Takkebønner stiger ikke nu op til Herren. Kære Ven, det gaar anderledes til end i Strassburg. Det er nu andre Tider. — Vi har holdt „Kaiserfest“ i vor Hytte, samtlige Underofficerer og Menige. Der blev endog skænket „Løwenbrau“; tænk Dig, hvor hastigt der blev grebet efter Øllet af de barkede Krigernæver. Samtidig fløj Granaterne over os, saa man skulde tro, at Himlen blev stormet. Hvis Fjenden havde vidst, at vi sad her, var der ikke blevet en Trevl tilbage af os.

I Gaar har vi hentet en fransk Flyver ned. Naar man kigger over Gravene, ser man i det Fjærne Yperns Taarn. Forhaabentlig faar vi det snart paa nærmere Hold.

Op med Hovedet! Næsen kold som en Mühlhauser Hundesnude! Frøblod! Resten vil Vorherre nok sørge for. Glæd Dig, at Du sidder i en varm Stue med raske Hænder. Du har ingen Brug for Handsker, og her kan man ikke tage nok paa. Jeg har følgende Klædningsstykker paa: 2 Skjorter, 1 Par Underbenklæder (eventuelt 2), 1 Mavebind, 1 Lungebeskytter, 1 Hovedbeskytter, 2 Muffediser, 1 Par Handsker (der er itu), 3 Par Strømper, Kappe — og fryser dog i Dyndet. Ja, saadan er Tiderne! *M...*

Engelske Breve.

NB. *Da der allerede foreligger adskillige engelske Breve om Krigen i dansk Oversættelse, meddeles her kun nogle faa, som viser Stemningen blandt engelske Arbejdere og giver en paalidelig Skildring af de giftige Gasarters frygtelige Virkning.*

Tyskernes Bombardement paa Hartlepool, 16. December 1914.

Brev fra en engelsk Arbejder, som er bosiddende i Hartlepool.

Kære Ven og Kammerat!

.... Klokken var omtrent ti Minutter over 8 (om Morgenen), da en af vore Lærlinge paa Skibsværftet kom farende ind paa Værkstedet og raabte helt ude af sig selv: „Kom og se paa Søslaget". Det varede ikke længe, før Værkstedet stod tomt, da de fleste af os forsvandt op ad en Trappe til Snedkerværkstedet. Fra dette Udsigtspunkt kunde vi tydeligt se Kanonilden og høre de drønende Brag. Skibene stod da ud af Havnen i nordlig Retning. Efter at de havde passeret Brohovedet, kunde vi ikke se dem mere. Jeg gik saa tilbage til mit Arbejde, og ved at kigge ud af Værkstedet saa' jeg adskillige Granater eksplodere i Havnebassinet næsten lige overfor Indgangen til vort Værksted. Det slog mig øjeblikkelig, at jeg burde finde et mere sikkert Sted. Derfor sprang

jeg over Gaarden, gennem Smedeværkstedet og ud til Jærnbanen. I det samme kom en stor Granat hvinende lige over mig. Jeg smed mig ned paa Jorden bag en Jærnbanevogn; men da jeg vidste, at jeg havde lidet eller intet Ly her, og fik Øje paa en Jærnbanevold paa min højre Haand, sprang jeg op og løb hen til Volden, krydsede et Par af Sporene og krøb ned bag en Indhegning. Her havde allerede en hel Mængde af vore Arbejdere søgt Tilflugt. Nu begyndte Bombardementet for ramme Alvor. Der kom flere og flere af de uhyre Granater og i hurtig Rækkefølge. Den vældige Støj gjorde et øredøvende Spektakel. Derfra, hvor vi laa, kunde vi tydeligt se det meste af den Ødelæggelse, disse kolossale, dødbringende Projektiler forvoldte. Vi kunde se store Brandluer og Røgskyer slaa op i forskellige Dele af Vest-Hartlepool, de fleste af dem kom fra Gasværkerne, hvor en stor Beholder var bleven ramt og Gassen antændt. Mens vi laa i vort Skjul, blev vi alle forfærdelig angst, da to Granater sprang paa Jærnbanen, den første omtrent 60 Yards lige foran os og smadrede et Hus for Enden af en nærliggende Gade. Den anden Granat sprang bag os, væltede en stærk Mur og slog ned i Jærnbanevolden. Nu blev nogle af vore Folk betænkelige ved Situationen og søgte at finde et sikrere Ly. De forlod Volden; men idet de forsøgte at krydse Skinnerne for at komme ind i Byen, blev desværre vor Kammerat, John S.... dræbt. Dette skrækkelige Bombardement varede kun 40 Minutter (det syntes at vare meget længere); men desværre kom disse 40 Minutter vor By dyrt at staa, baade med Hensyn til Menneskeliv og ødelagte Ejendomme. Mange Medlemmer af vor

Fagforening har lidt store Tab, bl. a. George H....., hvis Hustru blev dræbt, og hvis Hus blev ødelagt; James L..... blev dræbt, hans Kone haardt saaret og deres Hjem delvis ødelagt; Christopher W.... havde en 11 Aars Dreng, som blev ramt af en Granatstump og døde to Dage senere; W... N..., W... G..., J... B..., G... P..., R ... S ..!, og J... M... har faaet deres Hjem mere eller mindre ødelagt.

Aviserne har netop nu berettet om det 106. Dødsfald; men jeg hører, at der er mange haardt saarede paa Hospitalerne. Nogle svæver mellem Liv og Død, andre vil blive Krøblinge for Livstid. Saaledes er i al Korthed en sandfærdig Beretning om Bombardementet; men vær vis paa, Kammerater, at der vil komme en Regnskabets Dag, hvor disse lovløse Voldsmænd vil faa deres velfortjente Løn!

Deres hengivne
D... H...

De dræbende Gasarter.

Uddrag af en Korrespondance fra Flandern af Perceval Landon til »The Daily Telegraph« for 2. Juni 1915.

(... Efter et Slag, hvori Tyskerne havde brugt de giftige Gasarter (Klor), blev de lidende Englændere bragt til et Hospital, der var indrettet i et gammelt Kloster, og hvor de blev tilset af engelske Læger og Sygeplejersker).

.... Om Aftenen efter Slaget, der aabnedes med Gasangrebet, frembød Stuerne et Syn, som selv de mest hærdede Læger næppe kunde holde ud. Der

var stadig en voldsom Inflammation i det forgiftede Kød; men her var det næsten en Dødskamp om igen. Klorstoffet fyldte nu de stakkels Mænds Lunger med en Mængde Udflod, som skyldtes den frygtelige Irritation. Lungevævene fyldtes lidt efter lidt med en vandagtig Vædske, der steg gradvis og efterhaanden truede selve Livsaandedrættet. Ved Siden af denne frygtelige Lidelse var selve den Fornemmelse af at være skoldet, der stadig martrede dem, af mindre Betydning. De ulykkelige Ofre kunde næppe faa den Luft, de havde Brug for, og den uhyre Anstrængelse for at faa den endnu raske Del af Lungen til at gøre sit Arbejde rev Saarene op paa de syge Steder. De Syge vred sig og snappede efter Vejret, rev deres Forbindinger af, flaaede sig med Neglene og stønnede hæst i Dødskampen. Det lød som en Druknendes Kamp mod Bølgerne; men det var ikke en nær saa barmhjærtig og hurtig Skæbne.

Time efter Time skreg de Saarede højt om, at de dog maatte faa Lov til at dø, og kastede deres sværtede Ansigter hid og did paa Puderne. Alt, hvad menneskelig Hjælp kunde udrette, blev gjort. Ingen af Lægerne, Sygeplejerskerne eller Medhjælperne sov saa meget som en halv Time den Nat. De haardest angrebne maatte have Iltindaandinger for at redde dem fra at blive kvalt eller dog forhindre det saa længe som muligt. Vinduerne blev smækket op paa vid Gab, og Vinden bevægede sagte Løvet udenfor. Nogle blev baaret ud i den friske Luft. Dette var for det meste de ganske haabløse Tilfælde, og Mand efter Mand sank ind i det store Mørke og opgav Aanden i Armene paa den Sygeplejerske, der

holdt ham oppe. Inde i Stuerne lød der Skrig og Rallen fra Væg til Væg..... Skønt ingen havde sagt det, vidste alle Hjælperne, at dette første Stadium af Dødskampen nødvendigvis maatte vare skæbnesvangre 48 Timer, før Naturen undte dem, der havde kæmpet sig gennem den farlige Periode, en Frist paa to Dage....

P... L...

Hvad en engelsk Fagforeningsmand skriver om Krigen.

April 1915.

Det er alle Menneskevenners Pligt — hvilken Tro og politisk Mening de saa har — at kæmpe for at forhindre Krig. Følgerne af Krig er kostbare baade med Hensyn til Menneskeliv og Værdigenstande saavel for Sejrherren som den Overvundne. Den civiliserede Verden lider derved som Helhed. Hvis der bryder en Krig ud, er det ligeledes alle Menneskevenners Pligt at faa den endt saa snart som muligt. Ligesom en farlig Operation er mindre pinefuld end en Sygdom, der trækker i Langdrag, saaledes er Krigens voldsomme Rædsler, naar Fjendtlighederne faar en hurtig Ende, mindre skadelige og demoraliserende end en flygtig Kampagne med skiftende Held og Uheld. Denne Krig — eller rettere Række af Krige — maa kæmpes til en bestemt og afgørende Slutning. En sammenflikket Fred vilde blive skæbnesvanger for den varige Verdensfred (the permanent peace of the world). En saadan Slutning vilde betyde en

knugende Militarisme, der som et Aag vilde sidde fast om Folkets Halse, til stor Skade for socialt Fremskridt og menneskevenlige Idealer. Naar det er saaledes, maa vi bekæmpe Militarismen med alle vore demokratiske og økonomiske Kræfter, selv om vi bruger Militarismens Vaaben til at opnaa vort umiddelbare Maal og højeste Ideal. Hvis denne uhyre Konflikts Resultat ikke for bestandig ender Forberedelsen til Krig, hvad jeg frygter er altfor meget at haabe, skulde Udfaldet dog blive afgørende nok til at hindre en anden europæisk Eksplosion i den nærmeste Fremtid. Dette er nødvendigt for at give Tid til, at internationale Sammenstød kan tabe deres hævnlystne Kræfter og i deres Sted aabne en Mulighed for Fornuftens og Humanitetens Kræfter i Forbindelse med fredelig Udvikling, saa at der skabes et internationalt Venskab, der grunder sig paa alle Nationers Ret til at udnytte deres økonomiske Hjælpekilder i venskabelig Kappestrid med hverandre. Internationalt Samkvem af stadig heldbringende Art for hele Verden kan kun gennemføres med Held ved at oprette et internationalt Fredsforbund. Indtil det er naaet, vil den ødelæggende Udgift til militære Rustninger vedblive, og Verdens økonomiske Trivsel vil blive hindret og forstyrret af international Mistro og Skinsyge. En snarlig Ende paa Krigen er ønskelig — et afgørende Resultat er Hovedsagen.

Robert Young,
Generalsekretær for »Amalgamated Engineers«.